

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OLOMOUC 2012

Šárka Volčková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Radikály v čínském znakovém písmě: žena

Radicals in Chinese Characters: Woman

Autor práce: Šárka Volčková

Vedoucí práce: Mgr. David Uher, PhD.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 28.11.2011

.....

Anotace

Příjmení a jméno autora: Volčková Šárka

Název katedry a fakulty: Katedra asijských studií, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Radikály v čínském znakovém písmě: žena

Vedoucí diplomové práce: Mgr. David Uher, PhD.

Klíčová slova: radikál, piktogramy, symboly, fonogramy, ideogramy, výpůjčky, iniciála, finála, tón, determinativ, fonetikum

Cílem mé práce bylo prozkoumat korpus znaků obsahujících radikál žena z hlediska gramatologického, sémantického, fonetického a kulturně antropologického. Sestavila jsem tedy korpus čítající 175 znaků, uvedla jejich výslovnost, význam a příslušnost k etymologické kategorii. V rámci gramatologické analýzy jsem zjišťovala nejčastější umístění radikálu ve znaku. V sémantické analýze jsem znaky rozdělila do pěti skupin podle vztahu významu radikálu a významu znaku. V oddíle určeném fonetické analýze jsem zkoumala spojitost výslovností fonogramu a fonetika a v kulturně antropologické analýze jsem se zabývala konkrétním radikálem žena a postavením ženy v čínské společnosti. Výsledky jednotlivých analýz jsem zaznamenala do přehledných tabulek.

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Davidu Uhrovi, PhD. za cenné odborné rady
a metodické vedení práce.

Obsah

Ediční poznámka	7
Úvod	8
1 Úvod do čínského znakového písma	10
1.1 Čínské znakové písmo	10
1.2 Historický vývoj čínského znakového písma	11
1.3 Novodobé reformy písma	12
1.3.1 Reformy písma před rokem 1949	12
1.3.2 Reformy písma po založení ČLR.....	12
1.4 Etymologie čínských znaků	14
2 Korpus znaků s radikálem žena.....	16
3 Analýza znaků	34
3.1 Gramatologická analýza	34
3.2 Sémantická analýza	35
3.2.1 Znaky s významem žena	36
3.2.2 Znaky, které se samostatně nevyskytují	37
3.2.3 Znaky s pozitivním významem.....	37
3.2.4 Znaky s negativním významem	38
3.2.5 Znaky s neutrálním významem.....	38
3.2.6 Znaky se sporným významem	38
3.3 Fonologická analýza.....	39
3.3.1 Etymologie.....	39
3.3.2 Vztah fonogramu a fonetika ve znacích s radikálem žena	39
3.4 Kulturně antropologická analýza	41
Závěr.....	43
Resumé	45
Seznam použité literatury	46
Seznam znaků	47

Ediční poznámka

Výslovnost čínských znaků jsem zaznamenala pomocí čínské přepisové abecedy pinyin. Její hlavní předností je záznam tónu nad slabikou, který je také důležitý pro můj výzkum.

V rámci korpusu znaků se mi nepodařilo vypsát všechny znaky, protože některé z nich jsou zastaralé či málo používané a ve znakovém fontu Microsoft Word 2007 nejsou obsaženy. Tyto znaky jsem vlastnoručně vypsala, číselně označila a zařadila na konec mé práce.

Úvod

Při prvním pohledu na čínské znaky mi hlavou proběhlo mnoho otázek, na které jsem v průběhu studia čínské filologie nalezla odpověď. Čím více jsem se zabývala problematikou čínských znaků, vyvstávaly přede mnou složitější a složitější otázky. Při výběru tématu bakalářské práce jsem tedy neváhala a zvolila si jazykové téma. Věřila jsem, že zkoumáním radikálů se více zorientuji v dané problematice, a má práce bude rovněž pomůckou a inspirací pro další studenty tohoto oboru.

Nejprve jsem uvažovala, jaký radikál pro svou práci zvolit. Radikál 女 „žena“ mě upoutal jako první svým významem a navíc počet znaků, jež obsahují tento radikál, odpovídal mým představám. Předpokládala jsem, že zkoumání vybraného korpusu ze sémantického hlediska bude nadmíru zajímavé a vypovídající. Fonologická část pro mě byla dosud záhadou. Nebojím se tedy tvrdit, že tato pasáž pro mě byla určitou výzvou.

Má práce sestává ze třech základních částí. Teoretickou část jsem nazvala „Úvod do čínského znakového písma“. Zabývám se v ní písmem obecně a čínským znakovým písmem z hlediska genealogického a typologického. Dále jsem zde nastínila historii znakového písma od prvních historických památek, přes první reformy, až po reformy ve dvacátém století, které jsou pro mou práci nadmíru důležité, protože se zabývám zpravidla znaky zjednodušenými. Poslední oddíl teoretické části je zaměřen na etymologii čínských znaků, která je podstatná především pro následnou fonologickou analýzu. Představuji zde pět etymologických kategorií i s příslušnými příklady.

Druhá část mé práce je samotný korpus znaků s radikálem žena. Jsou zde uvedeny veškeré znaky s radikálem žena, které jsou k nalezení ve slovníku *Xiandai hanyu cidian*. U každého znaku je uvedena jeho výslovnost v pinyin, český ekvivalent a jeho příslušnost k určité etymologické kategorii, popřípadě jsem uvedla historický kontext a nezjednodušenou podobu, jestliže byla uvedena ve slovníku. K porovnání a doplnění informací jsem použila software *Wenlin*. Rozhodla jsem se zachovat řazení znaků podle počtu tahů, které je užito jak ve slovníku *Xiandai hanyu cidian*, tak i v elektronickém slovníku *Wenlin*.

V rámci třetí části se věnuji analýzám předešlého souboru znaků. Jako první jsem uvedla gramatologickou analýzu, ve které se věnuji umístění radikálu žena v samotném znaku. Pokládám si zde otázku, ve které části znaku se radikál vyskytuje nejčastěji.

V sémantické analýze si všímám jednotlivých významů znaků s radikálem žena. Posuzuji, zda-li má znak stejný nebo podobný význam jako radikál 女. Na základě svých zjištění rozdělují znaky do pěti kategorií: znaky s pozitivním významem, negativním významem, neutrálním významem, sporným významem a znaky, které jsou samostatně bez významu. Cílem této analýzy je dokázat, že význam radikálu úzce souvisí s významem celého znaku. Pro potřeby třetí analýzy bylo potřeba rozdělit znaky do etymologických kategorií. Pro fonologickou analýzu byly použitelné pouze fonogramy, u kterých mě zajímala hlavně jejich výslovnost, a také výslovnost fonetika. Zajímalo mě, jak těsný vztah má výslovnost znaku a jeho fonetika, a jestli je role fonetika natolik důležitá, abychom jí věnovali hlubší pozornost. V poslední analýze zkoumám znaky s radikálem žena z hlediska kulturně-antropologického. Zabývám se zde tématem postavení ženy v čínské společnosti a v čínské domácnosti.

Nepostradatelným zdrojem informací pro mou práci byla kniha Jaromíra Vochaly *Úvod do čínského, japonského a korejského písma*. Pomocí tohoto svazku jsem definovala čínské znakové písmo a jeho původ. Identifikovala jsem ho také z hlediska genealogického a typologického. Nalezla jsem zde cenné informace, které jsem využila v etymologické analýze, zejména při definování kategorie fonogramů a transfigurovaných znaků. Pro obecnou definici písma jsem využila další publikaci Jaromíra Vochaly – *Úvod do studia sinologie*.

V části věnované historii čínského znakového písma jsem nejvíce využila dvě publikace: knihu *Hovorová čínština: Úvod do studia hovorové čínštiny* a *Učebnici čínských znaků 1*. Informace o nejstarších dochovaných památkách potřebných pro studium čínských znaků, historických druhů znaků, a také dalších etymologických kategoriích jsem našla právě v těchto dvou svazcích. Co se týče etymologických kategorií, doplnila jsem definice a příklady dalších čtyř kategorií (piktogramy, symboly, ideogramy, výpůjčky).

V knize *Čínské písmo* jsem se inspirovala hlavně v oblasti reformy písma ve 20. století. Autoři knihy se zde věnují prvním snahám o reformu písma po období Májového hnutí. Dále se zabývají následným úsilím o rozšíření vzdělání, sestavením Plánu pro zjednodušení čínských znaků, metodami zjednodušování znaků a jejich vlivem na vývoj jazyka.

Při sestavování kulturně antropologické analýzy jsem vycházela z knih *Říše čínských znaků* a *Čína z antropologické perspektivy*. Z těchto zdrojů jsem vyčetla informace o postavení žen ve společnosti a v rodině, o nabytí jejich rovnoprávnosti a o důkazech existence matriarchátu v čínských dějinách. Neméně zajímavé jsou též informace o matriarchální společnosti národnosti Naxi v jihozápadní Číně.

1 Úvod do čínského znakového písma

1.1 Čínské znakové písmo

Písmo definujeme „jako soustavu psaných (tištěných) grafických znaků nebo-li grafémů, kterými se zaznamenává jazyk.“ (VOCHALA, 1975: 3) Je tedy důležité, abychom si uvědomili, že závislost mezi jazykem a písmem je jednostranná. Písmo zpravidla vzniká na základě jazyka jakožto jeho grafický záznam.

Čínské znakové písmo vzniklo pro potřeby záznamu čínského jazyka, který je chápán jako jazyk Čínské lidové republiky, jazyk národa Hàn 汉, tedy nejpočetnější složky obyvatel dnešní Číny. „Tvoří grafemický systém, jehož jednotlivé znaky označují významové jednotky čínského jazyka. Čínské znakové písmo patří tedy k ideografickému typu písma.“ (VOCHALA, 1985: 17)

Z genealogického hlediska se čínština řadí mezi jazyky tibeto-čínské. Již koncem 19. stol. vyvstaly teorie o příbuznosti čínštiny s tibetštinou, thajštinou, barmštinou a dalšími jazyky jihovýchodní Asie. Do jedné jazykové rodiny jsou řazeny na základě společných vlastností jako jsou např.: existence tónu (melodického přízvuku), shody v gramatice, zvukové podobnosti jednotlivých slov atd. (VOCHALA, 1985: 11)

Strukturou a organizací ve větě se zabývá tzv. typologie. V rámci typologie si všímáme zejména ohebnosti slov, zda-li se v určitém jazyku používají afixy apod. Podle nejčastěji užívané typologické metody německých jazykovědců Schlegela a Humboldta, dělíme jazyky na:

- Izolační – slova se neohybají, gramatické vztahy jsou vyjádřeny spojením slov či slovosledem; např. klasická čínština
- Aglutinační – ke slovnímu základu se připojují sufixy, kdy jeden sufix vyjadřuje jeden gramatický vztah; např. altajské, uralské jazyky

- Flexivní – ke slovnímu základu je těsně připojen formální prvek, kdy jeden sufix vyjadřuje i více gramatických vztahů; čeština, mnoho indoevropských jazyků
- Polysyntetické – gramatické jevy jsou vyjadřovány pomocí připojení nebo změny kořene, přičemž se často věta shoduje se slovem

Toto rozdělení má jisté nedostatky. Většina jazyků představuje spojení výše uvedených kategorií, což se týká také současné čínštiny. Jak jsem uvedla výše, patří čínština mezi jazyky izolační, avšak v ní nalézáme i prvky aglutinace. (VOCHALA, 1985: 13)

1.2 Historický vývoj čínského znakového písma

Nejstarší dochované památky pochází ze 14. až 11. století př. n. l. Nejvýznamnější pro studium znaků jsou jiǎgǔwén 甲骨文 „nápisy na hovězích lopatkách a želvích krunýřích“, které pochází pravděpodobně z období dynastie Shāng 商 (1766-1122 př. n. l.), a také jīnwén 金文 „nápisy na bronzových nádobách“ z 2. a 1. tisíciletí př. n. l. Nápisy na kostech a krunýřích většinou sloužily obřadním účelům a existovalo více variant, podle místa vzniku, doby vzniku a autora. (ŠVARNÝ, 2001: 19)

V době válčících států došlo k rozšíření dà zhuàn 大篆 „většího pečetiho písma“ (většího písma). Psalo se jím zejména na bambusové destičky a hedvábí. (KUČERA, 2005: xi)

Xiǎozhuàn 小篆, písmo tzv. „malá pečeť“ (menší písmo) je výsledkem prvních pokusů o sjednocení čínského písma v období vlády císaře Qín Shǐhuángdì 秦始皇帝 (221 -210 př. n. l.). V době vlády dynastie Hàn 汉 bylo vytvořeno lìshū 隶书 „úřednické písmo“, které tvoří významný předěl mezi písmem starým a dnešním. Úřednické písmo je oproti písmu malé pečeti čitelné bez větších problémů. (ŠVARNÝ, 2001: 19)

Následně vznikaly další typy písma. Cǎoshū 草书, tzv. „písmo trávové“, je rychlopisnou variantou čínského písma z 1. století př. n. l. Na přelomu 2. a 3. století n. l. vzniká xíngshū 行书 „písmo kurzivní“, jež je dodnes hojně využívaným stylem v kaligrafii. Od 7. století převládá kǎishū 楷书 „písmo vzorové“. Vyvíjí se již od začátku

3. století a doposud je výhradním písmem v tisku a v písemném projevu obecně. (ZÁDRAPA, 2009: 151-160)

1.3 Novodobé reformy písma

1.3.1 Reformy písma před rokem 1949

Období Májového hnutí v roce 1919 je považováno za počátek moderní Číny. Číňané začali přijímat evropské hodnoty, kritizovat a odmítat starý řád. S modernizací Číny je úzce spojeno reformní úsilí o zvýšení gramotnosti a vzdělání. V této době můžeme pozorovat pokusy o latinazaci, avšak tyto snahy se ve výsledku nesetkaly s úspěchem. V roce 1920 byl uveřejněn v časopise Nové mládí příspěvek s názvem „Předběžný návrh na zjednodušení v současnosti užívaných čínských znaků“. Reakcí na tento návrh bylo ustanovení výboru pro zjednodušené znaky. Tímto si otázka zjednodušování znaků vydobyla pozornost v oficiální sféře. V roce 1923 vyšlo zvláštní vydání časopisu Naše řeč, které bylo věnováno výhradně tématu zjednodušování znaků. V následujících dvanácti letech vychází velké množství publikací zabývajících se reformou čínských znaků.

V roce 1935 vyšla příručka Seznam jednoduchých znaků o 2400 položkách a zároveň vypuklo Hnutí za zjednodušené znaky, které bylo podporováno 200 významnými osobnostmi čínské kultury a 15 redakcemi čínských časopisů. V Šanghajských novinách byl zveřejněn jeho manifest a hlavně tabulka s více než 300 zjednodušenými znaky, které následně začaly některé redakce používat ve svých časopisech. V roce 1936 vyhlásila vláda první tabulku zjednodušených znaků za závaznou pro nižší školství. Její platnost však byla ještě téhož roku pozastavena z důvodu nesouhlasu konzervativních kruhů. (ZÁDRAPA, 2009: 162-166)

1.3.2 Reformy písma po založení ČLR

Po založení ČLR v roce 1949 se komunisté snažili rozšířit vzdělání po celé Číně. Zaměřili se hlavně na rolníky a další negramotné skupiny nejnižších společenských vrstev. Na základě starších návrhů reformy sestavili Návrh plánu na zjednodušení čínských znaků, který stanovoval tři způsoby zjednodušení znaků: snížení počtu znaků, snížení počtu tahů a zjednodušení způsobu psaní znaků. Po několika drobných úpravách byl návrh v roce 1956

schválen vládními orgány a na jeho základě je sestaven Plán zjednodušení čínských znaků, který obsahoval tabulku s více než 500 zjednodušenými znaky a seznamem 54 automaticky zjednodušovaných prvků.

Další důležité úpravy reformy v roce 1964 se týkaly automaticky zkracovaných prvků. „Zásada analogie nyní nabyla na důslednosti a propojila soustavu důkladnějším pletivem vztahů. Napříště měl být totiž uplatněn takový postup, že pokud zjednodušený znak figuroval také jako složka v jakémkoli dalším znaku, zjednodušil se stejným způsobem, jako kdyby stál samostatně. K tomu přistoupil opačný princip, že pokud existoval některý z automaticky zkracovaných prvků jako samostatný znak, získal až na výjimky (jmenovitě radikály 彳, 讠, 辶, 冫) zjednodušenou podobou, jakou měl v roli komponentu.“ (ZÁDRAPA, 2009: 167) Je vydána jiǎnhuà zì zǒngbiǎo 简化字总表 „Souhrnná tabulka zjednodušených znaků“, která obsahuje 2238 znaků. V roce 1986 vychází upravené vydání Souhrnné tabulky, které se v podstatě používá dodnes. (ZÁDRAPA, 2009: 166-168)

Lukáš Zádrapa ve své knize *Čínské písmo* uvádí tyto způsoby zjednodušování:

1. Vypouštění jednotlivých prvků (裏/里, 開/开, 奮/奋 atp.)
2. Přestavba znaků a grafické úpravy:
 - a. Změny ve struktuře fonoideogramů
 - i. Výměna determinativu 鹵/砵 (鹵→石)
 - ii. Výměna fonetika 潔/洁 (潔→吉)
 - iii. Výměna determinativu i fonetika 驚/惊 (馬→犭, 敬→京)
 - b. Tvořivé využití ideogramů: např. 體/体 „tělo“ (nová struktura = 亻 „člověk“ + 本 „základ, kořen“)
 - c. Grafické zjednodušení přibližně podle obrysu znaku: např. 齊/齐, 龜/龟
 - d. Náhrada některého prvku znaku jednotlivým symbolem (obvykle 又 nebo 乂): např. 漢/汉, 樹/树, 區/区 apod. (ZÁDRAPA, 2009: 168-169)

Zjednodušování má své klady i zápory. Nejdůležitějším faktem je, že usnadnilo psaní znaků. I ty nejkomplicovanější znaky jsou zásluhou reformy zřetelnější. Na druhou stranu zjednodušování přineslo i jisté komplikace. Rozšířila se znaková homonymie a

homografie, které čtenáři znesnadňují četbu čínského textu. Několik příkladů homonymie a homografie:

1. Homonymie – jeden znak se užívá pro zápis stejně znějících slov, např. li 里 = 裡 uvnitř + 里 míle, miàn 面 = 面 tvář + 麵 mouka, chǒu 丑 = 丑 šašek + 醜 škaredý apod.
2. Homografie – jeden znak se užívá pro zápis různě (podobně) znějících slov, např. fā 发 = fā 發 vydat se + fà 髮 vlasy, dòu 斗 = dòu 斗 naběračka + dòu 鬥 soupeřit atd. (ZÁDRAPA, 2009: 169-170)

1.4 Etymologie čínských znaků

Jestliže se budeme zabývat etymologií čínských znaků, nemůžeme se obejít bez liùshū 六书, tzv. tradičního rozdělení znaků do šesti kategorií. Čínské znakové písmo není jen, jak ho rádi laikové nazývají, „rozsypáný čaj“. Existují zde jisté konstrukční vazby, které vznikaly v průběhu vývoje čínského písma. Pomocí této kategorizace můžeme dnes analyzovat staré znaky z etymologického hlediska.

První kategorií jsou xiàngxíng 象形, tzv. „piktogramy“. Říká se jim také „znaky zobrazující“. Jak je z názvu patrné, jedná se o znaky, které znázorňují názvy různých předmětů i živých tvorů. „Piktogramy jsou původně obrázky, které ve zkratce označují konkrétní: rén 人 člověk, zobrazující nakročenou lidskou postavu z profilu (...); jǐng 井 studna při pohledu shůry; rì 日 Slunce; yuè 月 Měsíc apod.“ (KUČERA, 2005: xiv)

Druhá kategorie zhǐshì 指事 „symboly“ obsahuje podstatně méně znaků než kategorie předešlá. Jak je z názvu patrné, jedná se o symbolická označení slov zpravidla abstraktního významu. Řadíme sem znaky znázorňující číslovky yī 一 jedna, èr 二 dvě, sān 三 tři nebo znaky shàng 上 nahoře a xià 下 dole. Symboly jsou také znaky, v nichž jsou konkrétní zvýrazněna abstraktním prvkem: např. „běn 本 kořen stromu, složený z determinativu mù 木 strom, v jehož dolní části je vodorovným tahem naznačeno, kterou část máme na mysli.“ (KUČERA, 2005: xiv); rèn 刃 čepel vznikla ze slova dāo 刀 nůž pomocí tahu zvýrazňující čepel nože atd. (ZÁDRAPA, 2009: 47)

Skupinu znaků skládajících význam nazýváme *huì yì* 会意 „ideogramy“ (znaky podle logického principu). Znak z této skupiny mnohdy významně napomáhají při interpretaci kulturní historie doby, ve které vznikly. Skládají se ze dvou či více významových složek, jež dohromady tvoří nový význam. Např. *míng* 明 jasný vznikl spojením znaků 日 Slunce a 月 Měsíc; znak *hǎo* 好 milovat vznikl spojením znaků 女 žena a 子 dítě; znak *jiā* 家 domov se složen se znaků 宀 střecha a 豕 prase atd. U některých znaků je jejich původní názornost poněkud nejasná. Archaické tvary těchto znaků vykreslují jejich význam přesněji. (ŠVARNÝ, 2001: 23-24)

Kategorie *xíng-shēng* 形声, tzv. fonogramy, je někdy také nazývána kategorií fonoideogramů. Jak z tohoto názvu vyplývá, jde o znaky, které se skládají ze složky fonetické a složky významové. Významová složka je ve znaku zastoupena tzv. determinativem (*yì fú* 意符 nebo *xíng páng* 形旁) a složka fonetická tzv. fonetikem (*yīn fú* 音符 nebo *shēng páng* 声旁). Determinativ je běžně také nazýván radikálem. „*Tohoto termínu se však užívá též v lexikografii jako zvláštní označení pro ty složky znaků, podle nichž se ve slovnících řadí veškeré znaky, bez ohledu na jejich genetický původ.*“ (VOCHALA, 1985:20) Vybrané příklady fonogramů: *nǎi* 奶 mléko, mléčný: vlevo determinativ (nositel významu) *nǚ* 女 žena a vpravo fonetikum *nǎi* 乃; *rèn* 认 poznávat, znát: vlevo determinativ 讠 slovo a vpravo fonetikum *rén* 人; *jī* 机 stroj, přístroj: vlevo determinativ 木 dřevo a vpravo fonetikum *jī* 几 atd.

Pátou kategorií jsou *jiǎ jiè* 假借 „výpůjčky“. Na rozdíl od předchozích skupin nejde o strukturní typy znaků. Jedná se doslova o „výpůjčky existujícího piktogramu, symbolu, ideogramu či fonogramu, kterého bylo použito k zápisu jiného významu pouze na základě jejich stejného nebo podobného znění: *lì* 立 šest, původně piktogram přístřešek, dnes zapisováno znakem *lú* 庐; *bā* 八 osm, původně symbol rozdělit, dnes zapisováno znakem *fēn* 分; *xī* 西 západ, původně piktogram hnízdo, dnes zapisováno znakem *qī* 栖...“ (KUČERA, 2005: xv)

Poslední kategorie je nazývána *zhuǎnzhù* 转注, tj. znaky transfigurované. Jedná se o znaky, „*které vznikly grafickou modifikací jiných znaků, např. nahrazením části znaku jiným elementem.*“ (VOCHALA, 1985: 21) V literatuře bývá uváděn příklad *kǎo* 考 starý, zesnulý otec a *lǎo* 老 starý. Definice této kategorie je nejasná. Existuje několik názorů

na její interpretaci, kterými se zde nebudeme zabývat hlavně z toho důvodu, že se v mnou zkoumaném vzorku žádný transfigurovaný znak nenachází.

2 Korpus znaků s radikálem žena

nǚ 女 „žena, dívka, dcera“, piktoqram zobrazující klečící ženu.

Radikál 女 + 2 tahy:

nǚi 奶 „ňadra“, „mléko, mléčný“, „kojit“, fonogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum nǚi 乃.

nú 奴 „otrok“, ideogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo yòu 又 „ruce“. Znak představuje ženu v rukách otrokáře.

Radikál 女 + 3 tahy:

jiān 奸 „základný, zákeřný“, „zrádce“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum gān 干 „obtěžovat, urazit“. Nejednodušená forma 姦 se někdy používá místo 奸, obzvláště když význam zahrnuje sex.

rú 如 „podobat se“, „vyhovovat“, „vyrovnat se“, „jestliže“, fonogram: vlevo fonetikum nǚ 女 a vpravo kǒu 口 „ústa“.

shuò 妁 nemá samostatný význam. Vyskytuje se ve spojení méishuò 媒妁 „pořadatel“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum sháo 勺.

zhuāng 妝 „zdobit někoho, ozdoba, šperky“, „kosmetika, makeup“, fonogram: vlevo fonetikum qiáng 𠂇 (𠂇) a vpravo nǚ 女 „žena“. Nejednodušená forma znaku je 妝.

- wàng 妄 „nesmyslný, absurdní“, fonogram: nahoře fonetikum wáng 亡 a dole nǚ 女 „žena“.
- fù 妇 „žena, vdaná žena, manželka“, ideogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo jì 冃 „hlava“. V nezjednodušené podobě 婦 žena drží 帚 „koště“.
- fēi 妃 „princova manželka“, ideogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo jǐ 己 „sám, vlastní“. „Žena, která umí tkát.“
- tā 她 „ona“, ideogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo yě 也 „také“. Znak 她 se používá jako varianta jiě 姐 „sestra“. V současné době se 她 používá jako náhrada pro 他 „on, ona, ono“. Současné používání tří znaků tā 她 „ona“, tā 他 „on“, tā 它 „ono“ nemá protějšek v mluveném jazyce, kde existuje jen jedno slovo tā. Když tedy Číňan studuje např. angličtinu, často zapomíná rozlišovat mezi „he“ a „she“.
- hǎo 好 „dobrý“, „velice, hodně“, hào 好 „mít rád, milovat“, hāo 好 „pečlivě“, ideogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo zǐ 子 „dítě“. Tyto dva komponenty reprezentují významy „dobrý“ a „mít rád“.
- mā 妈 „matka“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonogram mǎ 马. V nezjednodušené formě znaku 媽 je pouze pravá část 馬 nezjednodušená. Slovo māma 妈妈 je jedno z mála slov, které zní stejně i ve vzdálených jazycích.

Radikál 女 + 4 tahy:

- yán 妍 „krásný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonogram qiān 开(开).
- wǔ 妩 vyskytuje se ve spojení wǔmèi 妩媚 „rozkošný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum wú 无. Nezjednodušeně 嫵.

yún 姪	příjmení, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yún 云.
jì 妓	„prostitutka“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum zhī 支.
yù 媪	„stará žena“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum ōu 区(區). Nezjednodušená verze 媪.
bǐ 妣	„nebožka matka“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum bǐ 比.
miào 妙	„skvělý, výborný“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum shǎo 少 „málo“.
rèn 妊	„těhotná“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum rén 壬.
yāo 妖	„démon“, „zlý, nečistý“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yāo 夭.
tuǒ 妥	„být vhodný, náležitý“, ideogram: nahoře zhǎo 爪 (爪) „ruce“ a dole ně 女 „žena“. „Mít ženu ve svých rukách.“ (Karlgren, Wenlin)
jīn 姪	„žena matčina bratra“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum jīn 今.
zǐ 姊	„starší sestra“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum zǐ ¹ .
fáng 妨	„zdržovat, překážet“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum fāng 方.
Guī 媿	„název řeky v provincii Hebei“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum wéi 为(為). Nezjednodušená forma 媿.

- dù 妒 „žárlit, závidět“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum hù 户 „domácnost“. „Závistivý, žárlivý -- žena v jedné domácnosti.“ (Karlgren, Wenlin)
- niū 妞 „dívka“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum chōu 丑.
- sì 姒 „starší sestra“, „žena manželova staršího bratra“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yǐ 以.
- yú 妤 „hezký“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yú 予.

Radikál 女 + 5 tahů:

- mèi 妹 „mladší sestra“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum wèi 未.
- mò 妹 užívá se ve jménech, „žena posledního vládce dynastie Xia“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum mò 末.
- gū 姑 „otcova sestra“, „manželova sestra“, „manželova matka“, „jeptiška“, „předběžně, orientačně“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum gǔ 古.
- ē 婀 „lichotit, podbízet se“, „velký kopec“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum kě 可.
- qī 妻 „manželka“, piktogram: „Žena, kterou ve svých rukou drží její ženich.“ (Wenlin, Karlgren).
- dá 妲 samostatně bez významu, fonogram: vlevo ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum dān 旦. Ve spojení Dá Jǐ 妲己 „konkubína posledního vládce dynastie Shang“.

jiě 姐	„starší sestra“, „mladá žena“, fonogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum qiě 且.
jī ¹	samostatně bez významu. Existuje ve spojení jījiān ² 奸 „sodomie“.
zhóu 妯	samostatně bez významu, ve spojení zhóuli 妯娌 „bratrova manželka, švagrová“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yóu 由.
xìng 姓	příjmení, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum shēng 生.
wěi 委	„pověřit“, „odhazovat“, „svalovat“, wěi 委 „souhlasit, podrobit se“. Je to ideogram: vlevo hé 禾 „obilí“ a vpravo nǚ 女 „žena“. „Sklonit se, ohnutý, klikatý, křivý; padat, shodit, zahodit, poslat pryč, odmítnout; rozeslat, přenést... ohnout se jako žena pracující s obilím.“ (Wenlin, Karlgren)
nǚ 妳	samostatně bez významu, ženská varianta nǐ 你 „ty“, fonogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo ěr 尔.
xǔ 媿	„klidný a šťastný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum jù 句.
shān 姗	ve spojení shānshān 姗姗 „pomalu, pomalý“, ideogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo cè 册(冊), může být také fonogram od fonetika shān 删. Nejednodušená varianta zanku je shān 姗.
tǒu 媵	samostatně bez významu, vyskytuje se v ženských jménech s významem „krásný“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Vulgární etymologie: ideogram, to, co je u ženy hlavní, tj. krása.
qiè 妾	„konkubína“, ideogram: nahoře lì 立 „stát“ a dole nǚ 女 „žena“. „Služka, konkubína, manželka na druhé nebo nižší pozici: žena, která je otrokem kvůli spáchání zločinu (xīn 辛).“ (Wenlin, Karlgren)

- nī 妮 neuzívá se samostatně, ve spojení nīr 妮儿 „dívka“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum ní 尼.
- shǐ 始 „začátek, start“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum tái 台.
- mǔ 姆 „matka, vychovatelka, zdravotní sestra“, mǔ 姆 vyskytuje se ve spojení mǔmǔ 妈妈 „matka, mamka, maminka“. Jedná se o fonogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum mǔ 母.

Radikál 女 + 6 tahů:

- jié³ „čistý“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Jedná se patrně o fonetikum (nahore): dnes již stejně neodpovídá výslovnosti znaku.
- sōng 媵 samostatně nemá význam, jméno konkubíny otce bájného Yaa, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum róng 戎.
- wá 娃 „dítě“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum guī 圭.
- jí 媿 příjmení, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum jí 吉.
- lǎo 姥 ve spojení lǎolao 姥姥 „babička“, mǔ 姥 „stará paní“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum lǎo 老.
- yà 娅 „švagr“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yà 亚 (亞). Nejednodušená podoba znaku je yà 婭.
- Héng 姮 ve spojení Héng' é 姮娥 „čínská bohyně měsíce“. Fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum gèn 亘.
- yào 要 „chtít, přát si“, „muset“, „důležitý“, yāo 要 „požadovat“, „přinutit“. Ideogram: původně znamenal „pas“ (nyní psáno 腰). Znázorňuje dvě ruce

ukazující na pas ženy (později se zdálo, že ukazují na hlavu). Ruce nyní vypadají podobně jako xī 西 „západ“.

- wēi 威 „síla, moc“, ideogram: nahoře xū 戍 „zničit“ (obraz zbraně) a dole nǚ 女 „žena“.
- shuǎ 耍 „hrát (divadlo, hazardně, s něčím)“, „dělat si z někoho srandu“, ideogram: vlevo ér 而 a vpravo nǚ 女 „žena“. „Hrát, sport – žena si nasazuje vousy.“ (Wenlin, Karlgren)
- kuā 夸 „skvělý, znamenitý“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum kuā 夸.
- yí 姨 „teta, matčina sestra“, „švagrová, manželčina sestra“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yí 夷.
- ráo 娆 vyskytuje se ve spojení yāoráo 妖娆 „okouzlující“, jiāoráo 娇娆 „okouzlující, krásný“, rǎo 娆 „rušit, znepokojit“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yáo 尧 (堯). Nejednodušená podoba znaku je 嫵.
- zhí 姪 „bratrovo dítě“. Nevyskytuje se jako samostatný znak. Fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum zhì 至.
- yīn 姻 „manželství“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yīn 因.
- shū 姝 „krásný, krásná žena“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum zhū 朱.
- jiāo 娇 „křehký, jemný“, „choulostivý, háklivý“, „rozmazlovat“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum qiáo 乔 (喬). Nejednodušená podoba je 嬌.
- gòu 媾 „setkat se“, „dobrý“. Samostatně se znak nevyskytuje. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum hòu 后.

Yáo 姚	příjmení, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum zhào 兆. „Krásná, elegantní“ (Wenlin, Karlgren).
guī 媿	vyskytuje se ve spojení guī huà 媿媿 „klidná a krásná“. Je to fonetikum: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum wēi 危.
luán 婁	„krásný, atraktivní“, fonogram: nahoře fonetikum luán ⁴ (婁) a dole ně 女 „žena“.
jiāo 姣	„krásný, pěkný“, fonogram: vlevo ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum jiāo 交.
zī 姿	„vzhled, vzezření“, „postoj, pozice“, fonogram: nahoře fonetikum cì 次 a dole ně 女 „žena“.
jiāng 姜	„závor“, příjmení. Jde o ideogram: yáng ⁶ (羊) „ovce“ a dole ně 女 „žena“. „Pastýřský rod původem ze západu.“ (Wenlin, Karlgren) „Rod císaře Shénnónge 神农; ⁶ je fonetikum.“ (Wenlin, Wieger). Wieger se mýlí. Znak a fonetikum mají odlišné iniciály.
pīn 姘	„nemanželský sex“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum bìng 并.
lóu 娄	„fyzicky slabý“, „přezrálý a nevhodný k jídlu“, příjmení. Je to ideogram: nahoře mǐ 米 „rýže“ a dole ně 女 „žena“.
chà 媿	„krásný“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum tuō 毛. Nejednodušený znak je 媿. Je to jeden z absurdních případů, kdy zjednodušený znak složitější než zjednodušený.
nuó 娜	používá se u osobních jmen, ve spojení ēnuó 婀娜 „rozkošný“. Je to fonogram: vlevo ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum nà 那.

Radikál 女 + 7 tahů:

- jī 姬 „konkubína, žena“, příjmení. Je to fonogram: vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yí 7.
- shēn 娠 „být těhotná“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum chén 辰.
- nāo 姦 „zbabělý, zbaběle“, „špatný, podřadný, zlý“, fonogram: nahoře determinativ nǚ 女 „žena“ a dole fonetikum hǎo 好.
- lǐ 媿 nevyskytuje se jako samostatný znak. Vyskytuje se ve spojení zhóuli 妯媿 „manželky bratrů, švagrové“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum lǐ 里.
- yú 娛 „bavit, obveselit“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum wú 吴 (吳). Nejednodušená forma je 娛.
- pīng 媵 vyskytuje se ve spojení pīngtíng 媵婷 „mít elegantní vystupování“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum pīng 粵.
- chuò 媿 „opatrný, obezřetný“, „napřímít se, vyrovnat, rovnat se“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Jde patrně o fonetikum (vpravo): dnes již stejně neodpovídá výslovnosti znaku. Vulgární etymologie: ideogram, žena kráčí opatrně.
- juān 娟 „krásný, nádherný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yuān 冑.
- wā 媧 ve spojení Nǚwā 女娲 „bohyně v čínské mytologii“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum guō 𠂔 (𠂔). Nejednodušená forma znaku je 媧.
- é 娥 „krásná žena“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum wǒ 我.

- méi 媿 používá se v osobních jménech. Je to fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum měi 每.
- miǎn 媿 „porod“, wǎn 媿 „nepřímý“, „taktní“, „ochoten, souhlasící“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum miǎn 免.
- xián 娴 „uhlazený, strojený, rafinovaný“, „zkušený, zběhlý“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum xián 闲 (闲). Nejednodušená varianta znaku je 嫻.
- dì 娣 „žena manželova bratra“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum dì 弟.
- suō 娑 samostatně se nevyskytuje. Vyskytuje se ve spojení pósuō 娑娑 „vír, vířivý“ a ve spojení suōsuō 娑娑 „uvolněný, volný“, „létání, létající“. Je to fonogram: nahoře fonetikum shā 沙 a dole determinativ ně 女 „žena“.
- niáng 娘 „matka“, „teta, starší vdaná žena“, „mladá žena“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum liáng 良.
- wěi 媿 nevyskytuje se samostatně. Existuje ve spojení wěiwěi 媿媿 „neúnavně nebo příjemně“. Je to fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum wěi 尾.
- ē 媿 nevyskytuje se samostatně. Existuje ve spojení ēnuó 媿媿 „uhlazený, elegantní“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum ē 阿.
- āi 媿 nestojí samostatně. Vyskytuje se ve spojení āijiě 媿媿 „otcova matka, babička“, zdvořilé oslovení starší ženy. xī 媿 „bavit se, legrace“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yī 矣.

Radikál 女 + 8 tahů:

- jìng 婧 „uctivě stát“, „ctnostná žena“, „jemný, citlivý“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum qīng 青.
- biāo 婊 „prostitutka“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum biāo 表.
- xìng 婷 „tvrdohlavý, neústupný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum xìng 幸.
- qǔ 娶 „oženit se“, fonogram: nahoře fonetikum qǔ 取 a dole determinativ nǚ 女 „žena“.
- ruò 媿 vyskytuje se ve spojení ruòqīng 媿羌, což je název místa v provincii Xinjiang, také Qarkilik, v současném užívání ruòqīng 若羌; chuò 媿 „nestejný, nerovnoprávný“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum ruò 若.
- yīng 媿 pochvalný termín pro ženu, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yīng 英.
- lín 婪 „nenasytný, lakomý, obžerný“, fonogram: nahoře fonetikum lín 林 a dole determinativ nǚ 女 „žena“.
- huà 媿 nevyskytuje se samostatně. Existuje ve spojení guī huà 媿媿 „skromná a pěkná“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum huà 画(畫). Nejednodušená varianta znaku je 媿.
- jié 婕 nevyskytuje se samostatně. Vyskytuje se ve slovním spojení jiéyú 媿妤 „oficiální titul císařské konkubíny“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum jié 捷.
- chuò 婬 nestojí samostatně. Vyskytuje se ve spojení chuòyuē 婬约 „krásná a rozkošná“. Jde o fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum zhuó 卓.

- chāng 娼 „prostitutka“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum chāng 昌.
- yīng 嬰 „dětský, nedospělý“, fonogram: nahoře fonetikum yīng 嬰 a dole determinativ nǚ 女 „žena“.
- wǒ 媿 nevyskytuje se samostatně. Existuje ve spojení wǒ tu 媿媿 „krásný, nádherný“. Fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum wěi 委.
- nǚ 媿 nevyskytuje se samostatně. Vyskytuje se ve spojení yīnǚ 媿媿. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Patrně fonetikum (vpravo): dnes již stejně neodpovídá výslovnosti znaku.
- bì 婢 „otrokyně, služka, konkubína“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum bì 卑.
- yín 媿 „nadměrný, mimořádný“, „bezohledný, lehkovážný“, „oplzlý, chlípny“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum yín⁸.
- hūn 婚 „uzavřít sňatek, manželství, svatba“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum hūn 昏.
- chán 嬋 „krásný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum dān 单(單). Nejednodušená forma znaku je 嬋.
- pó 婆 „stará žena, manželova matka, babička“, fonogram: nahoře fonetikum bō 波 a dole determinativ nǚ 女 „žena“.
- shěn 媿 „žena otcova mladšího bratra, teta“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum shěn 审(審). Nejednodušená forma znaku je 媿.
- wǎn 婉 „taktní“, „půvabný, elegantní“, „mírný, jemný“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum wǎn 宛.

láng 嫻 nevyškytuje se samostatně. Vyskytuje se ve slově lángghuán 嫻嬛 „místo, kde pán nebes skladuje své knihy“. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum láng 郎.

nǚ 齧 nestojí samostatně. Vyskytuje se ve spojení nǚròu 齧肉 „oční nemoc“. Je to fonogram: nahoře fonetikum nú 奴, dole determinativ ròu 肉.

Radikál 女 + 9 tahů:

méi 媒 „pořadatel, zprostředkovatel, kuplíř, zprostředkovávat“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum mǒu 某.

xiè 媼 „flirtovat s někým, hrát si s někým“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Vulgární etymologie: ideogram, vlevo nǚ 女 „žena“ a vpravo yè 葉 stará forma slova „list“ – „žena jako list, flirtovat“.

duò 媼 „líný, lhostejný“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Patrně fonetikum (vpravo): dnes již stejně neodpovídá výslovnosti znaku.

mào 媼 „závist, závidět“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum mào 冒.

ǎo 媼 „stará žena“, fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum wēn 媼. Nejednodušená forma je 媼.

sǎo 媼 „manželka staršího bratra“, oslovení pro vdanou ženu ve stejném věku. Jde o fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum sǒu 叟.

xū 媼 oslovení mezi lidmi ve státě Chu za starých časů. Je to fonogram: vlevo determinativ nǚ 女 „žena“ a vpravo fonetikum xū 須.

ān 媼 nevyškytuje se samostatně. Existuje ve spojení ān'ē 媼嬰 „nerozhodnost, váhání“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí.

- yuán 媛 nevyskytuje se samostatně. Existuje ve výrazu chányuán 婵媛 „krásná, elegantní“, „měsíc“. yuàn 媛 „krásná žena“. Jde o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yuán 爰.
- tíng 婷 „elegantní, rozkošný“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum tíng 亭.
- mèi 媚 „okouzlit, očarovat“, „podlézat, lichotit“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum méi 眉.
- xù 婿 „zet“, „manžel“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum xū 胥.
- wù 婺 neobjevuje se samostatně. Vyskytuje se v názvu řeky Wujiang (婺江) v provincii Jiangxi, a také v názvu Wuzhou (婺州), staré prefektury v provincii Zhejinag. Jde o fonogram: nahoře fonetikum wù 敕 a dole determinativ ně 女 „žena“.

Radikál 女 + 10 tahů:

- gòu 媾 „rodiny sjednocené manželstvím“, „pohlavní styk“, „dohodnout se“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum gòu 媯.
- Mó 嫫 užívá se ve jménech osob, např. Mó mǔ 嫫母 „ošklivá žena v čínské mytologii“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum mò 莫.
- yuán 嫫 používá se ve jménech. Např. Jiang Yuan, matka Hou Ji, podle legendy předchůdce dynastie Zhou. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yuán 原.
- xī 媳 „snacha, synova žena“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum xī 息.

- pì 媲 „porovnat, rovná se“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum pí⁹.
- ài 媛 „tvoje dcera“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum ài 爱 (愛). Nejednodušená forma je 媛.
- yìng 媵 „doprovázet nevěstu do manželství“, „konkubína“, fonogram: vlevo fonetikum zhèn 朕 a vpravo determinativ ně 女 „žena“.
- jí 嫉 „závist, nenávist“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum jí 疾.
- xián 嫌 „podezření, nedůvěra“, „zlá vůle, nepřátelství, nelibost, odpor“, „nemít rád, naříkat“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum jiān 兼.
- jià 嫁 „oženit se“, „přenos, transfer“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum jiā 家.
- pín 嫔 „císařská konkubína“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum bīn 宾 (賓).
- chī 媼 „škaredý, ohyzdný“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum chī 蚩.

Radikál 女 + 11 tahů:

- lí 嫠 „okno“, fonogram: vlevo fonetikum lí¹⁰ a vpravo determinativ ně 女 „žena“.
- yān 嫵 „pěkný, krásný“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yān 焉.
- yīng¹¹ „divoké hrozny“, fonogram: nahoře determinativ cǎo 艹 „tráva“ a dole fonetikum yīng 嬰.

- qióng 嫻 „dvorní dáma, služebná na dvoře středověké Číny“, fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum sè 嗇 (嗇), pravděpodobně zkráceně qióng 墙. Nejednodušená forma znaku je 嫻.
- nèn 嫩 „delikátní, něžný“, „nezkušený, nekvalifikovaný“. Jedná se o ideogram: vlevo nü 女 „žena“ a vpravo chì 敕 „nařízení“. Původně bylo na pravé straně ruǎn 奭 nebo ruǎn 軟, chì 敕 je zde „deformací ruǎn 軟 jakožto fonetika.“ (Karlgren, Wenlin)
- piào 嫖 „chodit za prostitutkami“, fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum piào 票.
- yì 嫵 „přívětivý, přátelský“, fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum yì 愿.
- yī¹² „ dítě“, fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum yì 毆.
- Cháng 嫦 nestojí samostatně. Existuje ve spojení Cháng' é 嫦娥 „Bohyně Měsíce“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum cháng 常.
- mān 嫵 ve spojení mānr 嫵儿 „dívka“, màn 嫵 „urazit, urážka, opovrhovat“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum màn 曼.
- léi 嫵 používá se ve jménech. Např. Lei Zhu, žena legendárního Žlutého císaře nebo údajný objevitel hedvábnictví. Jde o fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum lèi 累.
- jiào¹³ „kdyby, za předpokladu“, analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Jedná se o staženinu dvou znaků, zhī 只 + yào 要, podobně jako 甬, 舜 atd.
- zhāng 璋 „tchán, manželův otec“, fonogram: vlevo determinativ nü 女 „žena“ a vpravo fonetikum zhāng 章.

- dí 嫡 „blízce příbuzní, přímý potomek“, „ortodoxní, autentický“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum dī 高.
- piè 嫫 nevyskytuje se samostatně. Vyskytuje se ve spojení pèixiè 嫫屑 „třepetání, chvění“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí.
- lào 嫪 používá se ve jménech: Lao Ai, muž (stát Qin) v Období válčících států. Fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum liào 廖.

Radikál 女 + 12 tahů:

- xī 嬉 „bavit se, skotačit“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum xǐ 喜.
- liáo 嫫 „jemný, krásný, okouzlující“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum liáo 寮.

Radikál 女 + 13 tahů:

- fàn 嫫 „snést vejce“, analytický slovník etymologii znaku neuvádí.
- xuān 嫫 nestojí samostatně. Vyskytuje se ve spojení lánghuán 琅嬛 „místo, kde Pán nebes skladuje své knihy“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum huán 畱.
- niǎo 嫫 „štíhlý a jemný“, jde o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum niǎo 袅.
- shàn 嬪 „přeměnit“, „abdikovat a předat korunu jiné osobě“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum dǎn 亶.
- yíng 嬴 „příjmení“, „moře, oceán“. Rovná se znaku 嬴. Jedná se o ideogram: vlevo yíng 嬴 (嬴) „vyhrát“ a vpravo ně 女 „žena“. Původně má stejný význam jako yíng 嬴 „vyhrát“, 女 zde nahradilo 贝.

bì 嬖 „být laskavý“, „vážit si, chovat v lásce“, fonogram: nahoře fonetikum bì 辟 a dole determinativ ně 女 „žena“.

Radikál 女 + 14 tahů:

niǎo 嬲 „dělat si legraci, vtipkovat, vtip“, „zaplést se, zamotat“, „otravovat, obtěžovat, trápit“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Vulgární etymologie: ideogram - žena mezi dvěma muži.

mó 嫫 nestojí samostatně. Vyskytuje se ve spojení mómo 嫫嫫 „způsob oslovení starší ženy“, „kojná“. Jedná se o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum mó 麼 (麼). Nejednodušená podoba znaku je 嫫.

Radikál 女 + 16 tahů:

yàn 嬾 „krásný, okouzlující“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum yàn 燕.

lǎn 嬾 „líný, mdlý, unavený“. Analytický slovník etymologii znaku neuvádí. Jedná se patrně o fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“, vpravo lài 賴.

Radikál 女 + 17 tahů:

shuāng 孀 „okno“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum shuāng 霜.

niǎng 孃 „matka“, „teta, starší vdaná žena“, „mladá žena“, fonogram: vlevo determinativ ně 女 „žena“ a vpravo fonetikum xiāng 襄.

3 Analýza znaků

Celkový počet znaků obsahujících radikál žena je 175. U 21 znaků uvádím jejich nezjednodušenou podobu. Konkrétně radikál žena neprošel procesem zjednodušení, změnila se tedy vždy jen zbylá část znaku. Můžeme tedy konstatovat, že zjednodušením prošlo pouze 11,9% znaků. Ve slovníku *Xiandai Hanyu Cidian*, ze kterého jsem vycházela, jsou nezjednodušené znaky uvedeny v závorkách v rejstříku znaků podle radikálů.

Nejnižší počet tahů obsahuje samozřejmě samotný znaků 女 „žena“. Skládá se ze tří tahů. Dále se setkáváme se znaky, které mají počet tahů od 5 do 20. Nejpočetnější skupinu tvoří znaky s počtem tahů 10. Dohromady jich je 28. Naopak skupina znaků, které mají 18 tahů, neobsahuje jediný znak. Nezjednodušené varianty znaků se objevují u skupin znaků s nižším počtem tahů. Konkrétně jsou to skupiny s 6 až 14 tahy.

3.1 Gramatologická analýza

Cílem této analýzy je zjistit, na jakém místě v jednotlivých znacích se vyskytuje radikál žena. Obecně může být radikál umístěn ve znaku jednoduše vlevo, vpravo, dole, nahoře, uvnitř a vně (viz. tabulka č. 1).

Umístění radikálu žena:

Z celkového množství 175 znaků má 143 znaků radikál na levé straně. Na první pohled je to většina, konkrétně 81,7%.

Druhé nejčastější umístění radikálu žena ve znacích je dole. Ve 24 znacích je radikál umístěn dole, což je 13,7% ze seznamu znaků.

Znak, ve kterém se radikál vyskytuje vpravo, je pouze jeden. Percentuálně je to 0,6% z celkového množství znaků.

Také zde máme jen jeden znak, kde je radikál žena umístěn uvnitř. Opět je to percentuálně 0,6%.

Umístění radikálu nahoře a vně se ve zkoumaném případě vůbec neobjevuje. Vyskytlo se zde však několik výjimek, které do základního rozdělení nelze jednoduše zařadit:

- Samotný piktogram nǚ 女 „žena, dívka, dcera“
- Umístění vlevo nahoře: jedná se o znak nǚ 裔
- Umístění vpravo dole: jedná se o znak yíng 媵
- Umístění dole uvnitř: jedná se o znak lí 嫠
- Umístění dole uprostřed: jedná se o znak yíng 嬴
- Umístění uprostřed: jedná se o znak niǎo 嫖

Tabulka č. 1: Umístění radikálu žena ve znacích

Umístění	Vlevo	Dole	Vpravo	Uvnitř	Nahoře	Vně	Ostatní	celkem
Radikál 女	143	24	1	1	0	0	6	175
%	81,7 %	13,7%	0,6%	0,6%	0%	0%	3,4%	100%

3.2 Sémantická analýza

Znak 女 „žena, dívka, dcera“ je piktogram zobrazující klečící postavu ženy s rukama překříženými před hrudí. Někteří odborníci se domnívají, že zkřížené paže mohou dokazovat její pokornost. Tento názor souvisí s historickým vývojem společnosti v Číně, kdy ženy měly podřadné postavení. Jejich úkolem bylo starat se o svého muže a plodit syny. Mohou však také poukazovat na ženu jakožto matku, která uklízí, vaří nebo se stará o děti. (Lindqvist, 2010, 42)

Cílem této analýzy bylo zjistit, kolik znaků s radikálem 女 má stejný nebo podobný význam jak samotný radikál.

Zjistila jsem, že většina znaků sémanticky souvisí s radikálem žena. Ostatní znaky jsem rozdělila do dalších kategorií: znaky s pozitivním významem, znaky s negativním významem, znaky s neutrálním významem (nezařaditelné), znaky se sporným významem a znaky, které jsou samostatně bez významu (viz. tabulka č.2).

Tabulka č.2: Přehled významů znaků s radikálem žena

Význam znaku	Žena	Pozitivní	Negativní	Neutrální	Sporný	Samostatně bez významu	Celkem
Počet	59	34	18	13	4	47	175
%	33,7%	19,4%	10,3%	7,4%	2,3%	26,9%	100%

3.2.1 Znaky s významem žena

59 znaků z celkových 175 uvedených znaků má význam shodný či podobný s významem radikálu žena, což je procentuálně 33,7% . Tuto skupinu znaků dále rozdělují na další podskupiny (viz. tabulka č.3). Zvolila jsem čtyři kategorie.

Nejobsáhlejší kategorie znaků obsahuje rodinné příslušníky ženského pohlaví. Dohromady v ní nalezneme 23 znaků (15,4% z celku). Jsou to např. „tchýně“, „dcera“, „snacha“ atd.

Druhá nejpočetnější skupina zahrnuje znaky, které sémanticky souvisí se ženou jako matkou, manželkou nebo ženou jako takovou. Dohromady jich je 23, procentuálně je to 45,8% z celkového množství znaků. Nalezneme zde významy: „kojit“, „dítě“, „porod“, „těhotná“ nebo také „snést vejce“, tedy pojmy, které přímo nebo přeneseně souvisí s mateřstvím. Setkáme se také s významy, které se týkají manželství. Jsou to konkrétně „oženit se“, „manželství“. Vyskytují se zde také významy, které nelze zařadit do jednotlivých skupin: „stará žena“, „krásná žena“, „ona“, „ctnostná žena“ apod.

Nalezneme zde také skupinu šesti znaků (3,4%), jejichž význam je negativní až hanlivý. Jsou to např.: „prostitutka“, „otrokyně, služka“, „chodit za prostitutkami“.

Do poslední skupiny jsem zařadila znaky, jenž mají význam „švagr“, „zeť“, „tchán“. Označila jsem ji jako skupinu rodinných příslušníků (mužů). Obsahuje jen tři znaky s výše uvedenými významy. Řadím ji do první skupiny „žena“ kvůli srovnání se skupinou s rodinnými příslušníky (ženami). Například znak zhāng 璋 „tchán“ je ve slovníku *Xiandai hanyu cidian* upřesněn jako „manželův otec“. Tímto nám autor dává najevo, že je zde přítomna žena. Díváme se na něho z pohledu ženy (snachy). Nejspíše z tohoto důvodu znak 璋 obsahuje radikál žena.

Tabulka č.3: Rozdělení znaků s významem „žena“

Význam znaku	Rodinní příslušníci (ženy)	Žena	Negativní význam	Rodinní příslušníci (muži)	Celkem
Počet	27	23	6	3	59
%	45,8%	39%	10,2%	5,1%	100%

3.2.2 Znak, které se samostatně nevyskytují

Druhá největší skupina zahrnuje znaky, které samostatně nemají žádný význam. Musí se tedy nutně pojit s jiným znakem nebo fungují jako jména, příjmení či názvy. Jejich počet je 45, což je procentuálně 26,9%.

3.2.3 Znak s pozitivním významem

Do třetí nejpočetnější skupiny jsem zařadila veškeré znaky, které v sobě nosí kladný význam. Obsahuje 34 znaků, procentuálně je to tedy 19,4%.

Nalezneme zde různé kladné vlastnosti: „krásný“, „skvělý“, „výborný“, „čistý“, „křehký“, „jemný“, „atraktivní“, „uhlazený“, „elegantní“, „rozkošný“, „přátelský“ apod.

Ženy vždy pečovaly o svůj zevnějšek. Není tedy překvapivé, že se zde vyskytují znaky s významem „zdobit“, „make up“, „vzhled“ atd.

Zařadila jsem zde také kladná slovesa. Pro pozdější porovnání se slovesy s negativními a spornými výrazy je rozdělím do 4 skupin:

- Láska: „mít rád“, „milovat“, „vážit si“
- Zábava: „bavit se“, „skotačit“, „obveselit“
- Přání: „chtít“, „přát si“
- Ostatní: „okouzlit“, „očarovat“, „lichotit“

3.2.4 Znaký s negativním významem

Znaků s radikálem žena s negativním významem existuje 18 (10,3%). Tato skupina obsahuje širokou škálu přídavných jmen: „zákeřný“, „nesmyslný“, „zlý“, „zbabělý“, „tvrdohlavý“, „nenasytný“, „chlípný“, „lhostejný“, „líný“ apod.

Logicky je tato skupina v rozporu se skupinou předcházející (2.2.4.). Nejvýraznější rozdíl je vidět u skupiny, kterou jsem označila jako „láska“. Zařadila jsem zde významy „milovat, mít rád a vážit si“. Do jejich opozice mohu postavit znaky s významem „nenávisť, nedůvěra a odpor“. Znaký s tímto významem spojuje jediná věc – radikál žena. Můžeme se domnívat, že se tyto výrazy pojí se ženou kvůli obecné ženské senzitivě a časté rozpolcenosti.

Objevila jsem zde ještě jeden zajímavý kontrast. Dva kladné významy „chtít, přát si“ sice nezní zcela kladně, ale hlavně „přát si“ asociuje Vánoce, narozeniny, dávání dárků, radost, chvíle s rodinou atd. Proto je řadím do skupiny s pozitivním významem. Jako jejich protiklad jsem zvolila významy: „závist, závidět“. Přát si - závidět. Mezi těmito kontrastními slovy je velmi tenká hranice. Rovněž tento jev může souviset s vlastností přisuzovanou ženám - nestabilitou.

3.2.5 Znaký s neutrálním významem

V této skupině bych chtěla poukázat na to, jaké další významy se mezi znaký s radikálem žena vyskytují. Tzv. znaků s neutrálním významem je 13, procentuálně 7,4%. Jsou to např.: „příjmení“, „začátek“, „pořadatel“, „porovnat“, „okno“, „divoké hrozny“, „moře“ atd.

3.2.6 Znaký se sporným významem

Objevila jsem čtyři znaký se sporným významem (2,3%):

- niǎo 嫵 „dělat si legraci, vtipkovat, vtip“
- shuǎ 耍 „hrát (divadlo, hazard, s něčím), dělat si z někoho srandu“
- xiè 媾 „flirtovat s někým (hrát si s někým)“
- pīn 姘 „nemanželský sex“

První tři znaky mají podobný význam: „dělat si s někoho srandu, hrát si s někým“. Na znaky tohoto významu lze nahlížet ze dvou pohledů. Z jedné strany mohou poukazovat na ženu jako bytost se smyslem pro humor. Z druhé strany ukazují ženu ve špatném světle. Můžeme ji vidět jako osobu, pohrávající si s cizí myslí nebo vysmívající se nám do očí.

Na znak s významem „nemanželský sex“ se také podíváme ze dvou stran. Z náboženského a historického hlediska se na nemanželský sex pohlíží jako na něco špatného, nepřipustného. V současnosti je však tento jev běžný a tolerovaný, ale není součástí všední konverzace. Nemohu tento znak tedy jednoznačně zařadit do jedné ze skupin. Přítomnost radikálu žena v tomto znaku je logická, protože žena samotná bývá součástí tohoto aktu.

3.3 Fonologická analýza

3.3.1 Etymologie

V případě radikálu ně 女 „žena“ zaznamenáváme jen tři kategorie. A to piktogramy, ideogramy a fonogramy (viz. tabulka č.4). Jen 1,1% ze všech 175 znaků s radikálem „žena“ jsou piktogramy. Početně jsou to dva znaky. O něco více existuje ideogramů, které čítají 10,9%, tzn. 19 znaků. Nejvíce je ovšem fonogramů. Nacházíme jich 145, což je 82,9% z celkového množství znaků. Znaků s neznámou etymologií je dohromady 9 (5,1%).

Tabulka č.4: Etymologie znaků s radikálem „žena“

	Piktogramy	Ideogramy	Fonogramy	Neznámá etymologie
Počet	2	19	145	9
%	1,1%	10,9%	82,9%	5,1%

3.3.2 Vztah fonogramu a fonetika ve znacích s radikálem žena

Jak úzký je vztah mezi fonogramem a fonetikem ve znacích s radikálem „žena“ objasním v následující tabulce (tabulka č.5). Víme, že výslovnost fonetika odkazuje

na výslovnost celého znaku. Já se ovšem také zabývala, ve kterých ohledech odpovídá výslovnost fonogramu s fonetikem. Jsou to tyto ohledy: iniciála (I), tón (T) a finála(F).

Znak s fonetikem se mohou shodovat jak v iniciále, tónu i finále, ale také se nemusí shodovat vůbec. Pro tento průzkum jsem si stanovila několik kategorií:

- ITF – znak se shoduje s fonetikem v iniciále, tónu i finále
- TF – znak se shoduje s fonetikem v tónu a finále (ne v iniciále)
- IF – znak se shoduje s fonetikem v iniciále a finále (ne v tónu)
- IT – znak se shoduje s fonetikem v iniciále a tónu (ne ve finále)
- I – znak se shoduje s fonetikem pouze v iniciále (liší se tónem a finálou)
- T – znak se shoduje s fonetikem pouze v tónu (liší se iniciálou a finálou)
- F – znak se shoduje s fonetikem pouze ve finále (liší se iniciálou a tónem)
- 0 – znak se s fonetikem neshoduje v iniciále, v tónu ani ve finále

Tabulka č.5: Vztah fonogramu a fonetika

	ITF	TF	IF	IT	I	T	F	0	Celkem
女	59	10	24	5	5	4	20	18	145
%	40,7	6,9	16,6	3,4	3,4	2,8	13,8	12,4	100

Na první pohled je patrné, že nejčastěji se vybrané znaky shodují v iniciále, tónu i finále, a to ve 40,7%. Více jak o polovinu méně zaznamenávám znaků, které se shodují v iniciále a finále (16,6%). 20 znaků se s fonetikem shoduje ve finále (13,8%). 12,4% znaků se s fonetikem neshoduje v iniciále, v tónu ani ve finále. V tónu a ve finále se shoduje jen 10 vybraných znaků (6,9%). V kategorii, kdy se shodují znaky s fonetikem v iniciále a tónu, se nachází jen 5 znaků (3,4%). Stejná čísla vystupují i v kategorii, kdy je znak shodný s fonetikem jen v iniciále. Shodnost znaku s fonetikem v tónu se objevila pouze 4krát, což činí jen 2,8%.

3.4 Kulturně antropologická analýza

Jak jsem již uvedla v úvodu sémantické analýzy na str. 35, znak nǚ 女 „žena“ zobrazoval „klečící postavu s rukama překříženými před hrudí“. (LINDQVIST, 1991: 42) Původně byl znak žena téměř shodný se znakem mǔ 母 „matka“. Tyto dva znaky se lišily jen dvěma body ve znaku matka, které zvýrazňovaly prsní bradavky kojící ženy, tj. matky. Existují dvě teorie, které vysvětlují, proč je postava v této konkrétní poloze. První říká, že jde o znázornění ženy při úklidu domácnosti. Druhá teorie poukazuje na podřadné postavení žen, jejichž úkolem bylo rodit syny a pečovat o rodinu. (LINDQVIST, 1991: 42-44)

Antropologové se domnívají, že v historii Číny se na jejím území vyskytovaly matriarchální komunity. Zmínky o respektu vůči matce, přičemž otec byl neznámý, pochází z nejstarších dob. V době neolitu byly ženy pohřbívány samostatně, což svědčí o jejich nadřazeném postavení ve společnosti. Některé ženy za dob dynastie Shāng 商 dokonce velely vojskům. (LINDQVIST, 1991: 42-44)

V čínské historii také nalezneme několik významných císařoven a umělkyně. Wǔ Zétiān 武则天 byla charismatická a inteligentní konkubína dvou císařů v 7. století. Po smrti druhého z nich sesadila jeho nástupce, svého vlastního syna, a vládla dvacet let jako císařovna. Jednou z nejznámějších žen moderní čínské historie je Cíxǐ 慈禧, která se také ze svého postavení konkubíny dostala až do postavení císařovny-matky. Na rozdíl od Wǔ Zétiān se Cíxǐ nikdy neprohlásila za císařovnu, ale vládla jako regentka. Ovšem již v 2. stol. př. n. l. existovaly ženy, jež se obrátily pohybovaly v politických kruzích. Nejznámější z nich byla císařovna Lǚ Zhì 呂雉, která vládla v Číně do roku 180 př.n.l. V historii nalezneme také několik významných umělkyně, jako je např. básnířka Lǐ Qīngzhào 李清照 z dob dynastie Sòng 宋 (960-1279), která ve své tvorbě velmi citlivě zachycovala lidské emoce a krásu přírody, nebo básnířka Cǎi Yǎn 蔡琰, jež proslula svými baladami s názvem Báseň o hoři a smutku, kde líčí své zážitky za nedobrovolného pobytu u Hunů.

V jihozápadní Číně doposud žije národnost Nàxīzú 纳西族, jež je známá svým matriarchálním založením. Ženy zde zastávají nejdůležitější pozice, organizují práci a vedou rodinu. Hlavou rodiny je babička a majetek se dědí v ženské linii. Nemají ve zvyku

vdávat se, muži navštěvují ženy v noci a k ránu se opět vrací do svých domovů. Jejich modlou není bůh, ale bohyně. (KOLMAŠ, 2005: 197-206)

Před svatbou byla žena podřízena rodičům, v manželství muži a po ovdovění nejstaršímu synovi či jinému příbuznému. Ženich a nevěsta se poprvé viděli až před samotným svatebním obřadem. Rodiče svému synovi sami vybírali nevěstu, která se po svatbě připojila k manželově rodině. Významným symbolem svatby bývala svatební nosítka, na kterých byla nevěsta dopravena na obřad. Po sňatku bylo hlavní povinností ženy plodit syny. Jestliže žena nebyla schopna plnit tuto základní povinnost, mohlo dojít i k rozvodu manželství. Zda-li žena povila svému muži syna, tak se naopak její postavení v rodině zlepšilo (KOLMAŠ, 2005: 197-206)

Je známo, že v tradiční čínské rodině platily zákonitosti nadřazenosti staršího nad mladším, muže nad ženou. Někteří vědci zastávají názor, že jīnlián 金莲 „zlaté lotosy“, které znemožňovaly ženám chůzi, mohly být součástí snah muže udržet ženu doma, kde měla za úkol věnovat se zkrášlování a péči o rodinu. Zlaté lotosy byly součástí módy žen z vyšších společenských vrstev od dob dynastie Shāng 商. Dívce se kolem pátého roku věku obvázály nohy tak, aby se dosáhlo co nejmenší nožky. Docházelo tak k znetvoření nártu nohy a celého chodidla. Ženám také nebylo povoleno skládat státní zkoušky, byly tedy často nevzdělané. V roce 1950 se ženy v Číně dočkaly rovnoprávnosti s muži. Byla zrušena polygamie, kupování nevěst, ženy si mohly ponechat své příjmení atd. (KOLMAŠ, 2005: 197-206)

Závěr

První kontakty s čínskými znaky a čínskou kulturou obecně jsou datovány od 16. stol. Prostřednictvím misionářů, kteří šířili po Číně křesťanství a vzdělání, se do Evropy dostávaly první informace o tzv. Říši středu. Následně se Čína postupně otevírala světu a my si začali pozvolna vytvářet představu o životě v této prudce se rozvíjející zemi.

Mezi naší a čínskou kulturou panují obrovské rozdíly, jež si zasluhují naši pozornost. Jedním z těchto rozdílů je způsob zaznamenávání řeči, tedy písmo. My, uživatelé latinky, na čínské znakové písmo stále pohlížíme jako na exotické písmo, které se podobá spíše rozsypanému čaji, než písmu, které má určité zákonitosti. Svou prací jsem chtěla přispět k rozšíření povědomí o znakovém písmu. Byl to jeden z důvodů, proč jsem si vybrala téma, jež se zabývá zkoumáním zákonitostí tohoto složitého znakového systému.

Jako nejvhodnější se mi jevilo téma radikálu v čínském znakovém písmě. Po náležitém zvážení jsem si vybrala konkrétně radikál žena. Sestavila jsem korpus 175 znaků, jež zahrnují radikál žena. U každého znaku jsem uvedla jeho výslovnost pomocí přepisové abecedy pinyin, český ekvivalent znaku a jeho příslušnost k etymologické kategorii.

Ptala jsem se sama sebe, jak nejlépe seřadit vybrané znaky. Zachovala jsem řazení, které mi nabídl slovník *Xiandai hanyu cidian*. Původně jsem chtěla navrhnout svůj vlastní systém řazení, ale domnívám se, že bych tímto mohla poškodit případného studenta, který by chtěl využít mou práci k dalšímu zkoumání. Měla jsem v plánu řadit znaky podle pinyinu abecedně. Toto rozhodnutí by ovšem způsobilo, že by byl korpus nepřehledný a hlavně by neodpovídal řazení v nejčastěji užívaných slovnících.

Jako první jsem se zaměřila na analýzu znaků s radikálem žena z gramatologického hlediska. Podle svých zkušeností s daným radikálem jsem byla přesvědčena, že výsledek bude jednoznačný. Má očekávání se naplnila při zjištění, že radikál žena se ve znacích objevuje v 81,7% vlevo. Nebylo pro mě také překvapením, že jsem nenalezla jediný znak, ve kterém by se radikál žena vyskytoval nahoře nebo vně.

Zprvu nejzajímavější se mi jevila sémantická analýza. Po delším uvažování jsem znaky rozdělila do šesti kategorií. Opět se mi potvrdilo mé přesvědčení, že nejčetnější zde bude skupina znaků, které se významově shodují se svým radikálem. Z analýzy vzešel

závěr, že necelých 34% znaků významově souvisí s radikálem žena. Druhou nejpočetnější skupinou byla kategorie obsahující znaky, které se samostatně nevyskytují. Jde o znaky reprezentující vázané morfémy nebo jména, příjmení či názvy.

Fonologickou analýzu jsem zpočátku považovala za fádňí, nezajímavou. Nejprve jsem se soustředila na etymologické rozdělení znaků. Pro fonologickou analýzu bylo zjištění, že se v korpusu nachází na 83% fonogramů, více než příznivé. Druhou nejpočetnější skupinou byly ideogramy (10,9%). Piktogramy se v korpusu vyskytly jen dva, což je 1,1%. Znaků s neznámou etymologií jsem našla 9 (5,1%). Po rozdělení znaků do etymologických kategorií ještě zbývalo vyzkoumat, jak úzké vazby jsou mezi fonogramy a jejich fonetiky. Fonogramy s jejich fonetiky se ve 40,7% shodovaly v iniciále, tónu i finále, což pro mě bylo velmi poučující a zajímavé. Tento fakt dokazuje, že fonetikum ve znaku je natolik důležité, že bychom mu měli věnovat širší pozornost.

V rámci kulturně antropologické analýzy jsem představila postavení ženy ve společnosti v průběhu vývoje čínské kultury. Popsala jsem zde tradiční postavení ženy v rodině, ale také důkazy existence matriarchální společnosti v Číně. Nastínila jsem dvě teorie, které se zabývají samotným piktogramem žena.

Výsledky všech analýz potvrdily má očekávání. Dokázaly, že mezi jednotlivými radikály a znaky existují významné vazby. I po několika reformách čínského písma zůstaly tyto vazby zachovány a tudíž by neměly unikat naší pozornosti.

Resumé

The aim of my Bachelor thesis was to analyze the corpus of signs containing woman radical from the grammatical, semantic, phonetic and cultural anthropological point of view. I have designed corpus with 175 signs, have introduced its pronunciation, meaning and its pertinence to ethymological cathegory. In semantic analysis I have divided signs into five groups according to the relation of radical meaning and sign meaning. In phonetic section I have analyzed the connection of phonogram and phonetic. In cultural anthropological analysis I have dealt with a concrete woman radical and with the position of woman in Chinese society. Results of particular analyses are enrolled in synoptical tables.

Key words: radical, pictograph, symbols, phonograms, ideograms, borrowings, determinative, phonetic

Seznam použité literatury

KUČERA, Ondřej a kolektiv. Učebnice čínských znaků I. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1119-9.

KOLMAŠ, Josef; MALINA, Jaroslav. *Čína z antropologické perspektivy*. Brno: NAUMA, 2005. ISBN 80-86258-64-5.

LINDQVIST, Cecilia. *Říše čínských znaků*. 1. vyd. Praha: NLN, 2010. ISBN 978-80-7422-054-8.

LÜ, Shuxiang. *Xiandai Hanyu Cidian 现代汉语词典*. Beijing: Shangwu yinshuguan, 2002. ISBN 7-100-03477-9.

ŠVARNÝ, Oldřich; UHER, David. *Hovorová čínština: Úvod do studia hovorové čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0298-X.

VOCHALA, Jaromír; HRDLIČKOVÁ, Věna. *Úvod do studia sinologie: Část filologická*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

VOCHALA, Jaromír; NOVÁK, Miroslav; PUCEK, Vladimír. *Úvod do čínského, japonského a korejského písma I – Vznik a vývoj*. 2. vyd. Praha: SPN, 1989.

VOCHALA, Jaromír. *Čínsko-český, česko-čínský slovník*. Voznice: Leda, 2007. ISBN 80-7335-011-4.

ZÁDRAPA, Lukáš; PEJČOCHOVÁ, Michaela. *Čínské písmo*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1755-0.

Seznam znaků

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13